



Pogled  
na uspele  
XIV. glavno  
skupščino JUU

## Stanovske — uradniške zbornice

Ker v Avstrijski republiki vlada na podlagi nove ustave že delj časa pripravljajo na organizacijo svojih vrst. Tako so tudi javni uslužbenci, združeni v Zvezi javnih nameščencev, izdelali načrt za ustanovitev uradniške zbornice, ki naj bi predstavljala vrhovno zastopstvo celokupnega stanu avstrijskih državnih uslužbencev in upokojevcev. Osnutek tega zakona po ureditvi uradniške zbornice je »Reichsverband der öffentlichen Angestellten« že predložil vsem odločujočim činiteljem.

Ker so razmere državnega uslužbenstva v Avstriji precej slične našim, ne bo odveč, če v naslednjem podamo v informacijo naših strokovnih društev kratek pregled smernic in načel, katera vsebuje omenjeni predlog za ta zakonski načrt.

Za vse ozemlje Avstrije naj se ustanovi posebna »Zbornica za javne nameščence«, katero bomo na kratko imenovali »uradniška zbornica«. Njen namen je varovanje skupnih interesov vseh uslužbencev, zaposlenih pri upravi zvezne države, dežel, občin in drugih javnopravnih teles. Njen cilj je pospeševanje in dvigovanje socialnega in gospodarskega položaja celokupnosti navedenih nameščencev. V vsaki deželi se ustanovi poseben pokrajinski odbor kot nekaka podružnica uradniške zbornice, ki imej sedež na Dunaju.

Uradniška zbornica, ki je samostojno pravno telo, katero more posedovati premoženje kakršnekoli vrste, vrši zlasti naslednje posle:

1. razpravlja o željah in predlogih glede vseh zadev, ki se tičejo aktivnih in upokojenih javnih nameščencev;
2. predlaga oblastvom in zakonodajnim telesom poročila, mnenja in predloge, zlasti o ureditvi službenega razmerja, uslužbenskega in plačilnega prava, o zavarovanju uslužbencev in o vseh gospodarskih zadevah, ki se tičejo javnih nameščencev, zlasti o predmetih stanovanjske zaščite, ljudske prehrane, javnega zdravstva in narodne izobrazbe;
3. podaja mnenja o zakonskih načrtih in predpisih, ki se tičejo stanu javnih uslužbencev;
4. podaja strokovna mnenja o ureditvi javne uprave, o ustanavljanju in organizaciji javnih zavodov in naprav;
5. sodeluje pri ukrepih oblastev, namenjenih dviganju družabnega in gospodarskega stanja javnega uslužbenstva, kjer to zakoni predpisujejo;
6. pošilja zastopnike v druge korporacije in jim predlaga mnenja oz. predloge;
7. vodi statistiko poklicnih in strokovnih organizacij, vodi sezname o številu in kretanju javnih uslužbencev in sodeluje pri ugotavljanju državnega in gospodarskega položaja istih;

8. ustanavlja in upravlja potrebne zavode in ustanove za posredovanje dela, za skrbstvo v korist zdravja, za preskrbo javnih nameščencev in njihovih družin in za pospeševanje splošne duhovne in telesne, zlasti strokovne izpopolnitve;

9. sodeluje pri nadziranju vseh ustanov socialnega in gospodarskega značaja, namenjenih javnim uslužbencem.

Vsako leto pošlje zbornica izčrpano poročilo o svojih opažanjih vladi hkrati s poročilom o ukrepih, storjenih za izboljšanje gospodarskega in socialnega položaja javnih uslužbencev. — Pokrajinski odbori vrše iste posle na svojem ozemlju.

Uradniška zbornica je podrejena nadzorstvu vladnega predsednika in mora tudi drugim državnim in javnim oblastvom podajati na zahtevo zaželeno pojasnila in jih podpirati. Vsi načrti državnih oz. pokrajinskih zakonov, ki se tičejo gospodarskih ali pravnih interesov uslužbencev, ali ki zadevajo vprašanja službenega razmerja ali organizacije uprave, se morajo pred predložitvijo zakonodavnim telesom poslati uradniški zbornici oz. krajevno pristojnemu pokrajinskemu odboru. Prav tako so vsa državna in samoupravna oblastva ter zbornice za delo, trgovino in industrijo, delavske in kmetijske zbornice ter socialno zavarovalni zavodi dolžni, da nudijo uradniški zbornici potrebne podatke in jo v delu podpirajo.

Za javne uslužbence se smatrajo nameščenci zveze (države), nameščenci dežel, občin in uslužbenci drugih javnopravnih teles. Upokojevci pripadajo k tisti sekciji zbornice, kamor bi pripadali kot aktivni.

Zbornica je sestavljena iz štirih odsekov, katere volijo pripadniki določenih uslužbenških skupin. Zbornico tvori 80 članov, njene pokrajinske odbore pa po številu dotičnega uslužbenstva 12 do največ 30 članov. Kako se to število porazdeli na posamezne odseke, bo uredila volilna uredba, katero izda vlada.

Posel zborničnega člana je časten in brezplačen, povrnejo se pa članom dejanski izdatki, potrebni za izvrševanje njihovega posla. Člani se volijo z neposrednimi tajnimi volitvami na 4 leta in to po predpisih, veljavnih za volitve v druga zakonodajna telesa. Voli se po strokovnih odsekih, od katerih vsak tvori posebno volilno enoto.

Pravico voliti imajo vsi javni nameščenci, stari nad 24 let, ki imajo pravico voliti v druge javnopravne zakonodajne korporacije in so ob razpisu volitev najmanj dve leti v javni službi. Pasivno volilno pravico imajo vsi javni nameščenci, stari nad 30 let z več kot 5 leti javne službe in ki pripadajo odseku, v katerem kandidirajo. Vselej mora vsaj 70% vseh izvoljenih pripadati v vsakem odseku aktivnim uslužbencem.

Če se pojavijo okolnosti, ki bi bile preprečile izvolitev zborničnega člana, mora biti

ta iz zbornice izločen. Če se proti članom uvede kazenska preiskava, ki bi povzročila izgubo pasivne volilne pravice, ne sme dotični član do konca preiskave izvrševati svojega mandata. Tega izgubi tudi član, ki hudo zanemarja svojo dolžnost ali je neopravičeno trajno ne izvršuje. Izgubo članstva izreče zbornica z dvetretjinsko večino. Na mesto izločenega člana vstopi njegov namestnik.

Zbornični članji uživajo v tem svojstvu imuniteto. Zaradi izjav ali dejanj, izvršenih v svojstvu zborničnega člana, se ne more uvesti niti disciplinsko niti kazensko postopanje.

Zbornica izvoli izmed sebe z navadno večino glasov predsednika za dobo dveh let, prav tako pa vsak odsek načelnika za isto dobo. Načelniki odsekov so hkrati namestniki predsednika in tvorijo z njim načelstvo. Izvolitev načelstva mora potrditi vlada, ki zapriseže tudi te zbornične funkcionarje, da bodo svoje naloge vestno izvrševali.

Načelstvo je odgovorno za izpolnjevanje zakonskih predpisov, zlasti da se ne preokrača delokrog zbornice in za izvrševanje njenih sklepov. Če načelstvo misli, da ne more prevzeti odgovornosti za izvršitev nekega sklepa, se sme obrniti na nadzorno oblastvo zaradi odločitve. Načelstvo sklepa z večino glasov, predsednik odloča. Zbornični tajnik ima posvetovalni glas. Predsednik vodi celotno poslovanje in je zakoniti zastopnik zbornice.

Da more uradniška zbornica pravilno in veljavno sklepati, mora biti navzoča vsaj polovica članov, ki sklepa z večino glasov; predsednik dirimira. Zbornica more postaviti posebne pododseke, ki se pečajo z natančno določenimi predmeti. Poslovanje ureja poslovnik, katerega sprejme zbornica in ga vlada potrdi. Vsak odsek o svojih zadevah samostojno razpravlja in predloži sprejete sklepe plenumu. Če zbornica tak predlog odkloni, ga sme odsek kot minoritetni votum sporočiti zakonodajnim telesom in oblastvom. Odseki morejo, če zbornica tako sklene, posamezne zadeve samostojno reševati. Vse zbornične posle vodi strokovno izobražen plačan tajnik, ki ne sme biti zbornični član. Postavlja ga zbornica na predlog načelstva, enako kot vse

ostale zbornične uslužbence. Zanje se sestavi posebna uradniška pragmatika.

Za ustanovitev uradniške zbornice (oz. pokrajinskih odborov) pokrije stroške vlada, občine so dolžne zbornici nuditi brezplačne potrebne prostore. Vse izdatke za zbornico nosi celokupnost vseh v nji zastopanih javnih uslužbencev, stroške pokrajinskih odborov pa javno nameščentvo dotične pokrajine. O letnem proračunu sklepa zbornica na predlog načelstva, katerega mora predhodno odobriti nadzorno oblastvo. Zbornica razdeli skupno vsoto potrebščin sorazmerno med odseke po številu mandatov, odseki pa obremene sorazmerno uslužbenstvu, ki jim pripada. Te doklade se pobirajo od javnih uslužbencev kot posebni odtegljaji od plač oz. pokojnin in jih morajo izplačilne blagajne nemudoma dostavljati zbornici.

Če zbornica ali pokrajinski odseki nerodno vrše svoje naloge, če preokračajo svoj delokrog ali pa če se število zborničnih članov toliko zmanjša, da ne more več zbornica redno poslovati, jo sme vlada razpustiti. Nove volitve se morajo razpisati najkasneje v treh mesecih. Dotle vodi posle komisar, katerega postavi nadzorno oblastvo.

Za posvetovanje o posameznih stanovskih zadevah more zbornica člane nekega odbora iz zbornice in pokrajinskih odborov sklicati na posebno zborovanje, kateremu se pritegnejo zastopniki prizadetih društev dotične stroke. Prav tako more zbornica skupno razpravljati z drugimi stanovskimi zbornicami oz. zastopstvi. Z njimi izmenjuje takoj po sprejemu oz. predložitvi svoje sklepe oz. osnutke.

Ker je v današnjih časih vprašanje stanovskega zastopstva zmerom aktualnejše, smatramo, da je treba, da se naše strokovne in stanovske organizacije prično resno pečati s tem vprašanjem. Za nas drž. uslužbence in upokojevce — zlasti po izkušnjah zadnjih časov — potreba lastne zbornice, ki bi varovala vsaj naše skupne najvitalnejše koristi, moralne in gmotne, nujna in vsakomur očitna.

(»Naš glas«, št. 16. od 15. VIII. 1934.)

## Za gospodarsko udejstvovanje učiteljstva

Sodelovanje šole pri uvedbi in razširjenju štajerske kokoši. Kraljevska banska uprava je z odločbo z dne 1. avgusta 1934 IV No. 2815/2 odredila vsem upravitelstvom srednjih meščanskih in osnovnih šol obvezno gojitve štajerske kokoši na šolskih dvoriščih. Odločba se glasi:

Zelim, da sodelujejo pri izvajanju enotnega kmetijskega pospeševalnega programa v dravski banovini razen poklicnih kmetijsko-pospeševalnih organov tudi vsi ostali organi občne uprave, v kolikor je to pač mogoče.

Tu gre predvsem za intenzivno sodelovanje podeželskega učiteljstva, ki lahko v različnih panogah kmetijstva mnogo pripomore do napredka in izenačenja proizvodnje. Med drugimi panogami nudi tudi perutninarstvo zelo široko polje udejstvovanja. Mnogi podeželski učitelji so se že z vso ljubeznijo oprijeli reje domačegredne štajerske kokoši. Dosti pa jih stoji še ob strani. Nekaj pa jih goji različne druge pasme ali pa brezpasemsko mešanico.

V bistvu našega upravnega sistema, ki združuje vse panoge občne uprave v enotne

## Mariji Mehletovi v spomin!



Ko so se znova odprla vrata šolskih poslopj, ko je po ljubljanskih ulicah zopet zalovila učeča se mladina, smo stali ob odprtem grobu Marije Mehletove. Dolga vrsta pogrebcev, najkrasnejše jesensko cvetje, solzne oči njenih številnih učenk in tovarišic, vse je pričalo, da se zavedamo, kaj smo izgubili.

Pokojnica je bila rojena v Ljubljani, kjer je položila zrelostni izpit na državnem učiteljskem l. 1898. Ze na učiteljsku je veljala za izredno nadarjeno, vzorno gojenko, in ta sloves si je ohranila do zadnjega diha. V svoji stroki temeljito izobražena, je napravila leta 1905. izpit za meščanske šole — ni zanemarjala niti ene druge panoge izobrazbe. Obvla-

dala je ruščino, posečala strokovna predavanja, šivalne, kuharske tečaje, doiga leta je pela v Matičnem zboru ter je delovala kot odbornica v strokovnih in drugih društvih. Za vse si je ohranila zanimanje in si vzela čas, dasiravno je bila kot učiteljica vzor, ki ga je moral priznati in občudovati vsak, kdor je ž njo deloval. Njen pouk je bil užitek in to so dobro čutile tudi njene učenke, ki so ji bile zvesto vdane.

Pokojna tovarišica Mehletova je službovala v Bohinjski Bistrici in v Šmartnem pod Smarno goro, v Ljubljani pa na vadnici, na slovenski deklinški osemrazrednici pri Sv. Jakobu in od l. 1919. do upokojitve na l. deklinški meščanski šoli. Težka bolezen jo je primorala, da je predčasno prosila za pokoj. Z njenim odhodom smo izgubile značajno, vzorno, plemenito tovarišico, kakršnih je malo. Pa še je ostala našim učenkam velika dobrotnica. Kot odbornica zadruga »Dom učiteljic« je dala v svoji hiši na razpolago prostore za zavetišče, ki ga je zadruga izdrževala, plemenita pokojnica pa vodila s požrtvovalno, nesebično ljubeznijo. Kaj je pomenilo za naše učenke to toplo zavetje, bi vedeli najbolj povedati starši, ki jim je deco tako skrbno čuvalo to zlato srce, ki je prenehalo biti.

Kako skromne so moje besede, predraga Marija, v primeri s Tvojim bogatim življenjem! Zapustila si nas in odšla na ono nepoznano pot, na kateri Ti bomo prej ali slej sledili vsi. Zakrila Te je svobodna jugoslovenska gruda, ki si jo tako vroče ljubila. Prelestna večerna zarja je gorela za našimi gorami, ko smo se vračali od Tvoje sveže gomile. Tebi, predraga, nepozabna, pa je že zablestela zarja onega velikega dne, ki nas bo združil vse in mu ne bo konca v veke.

Ivanka Kalinova.

## † Adolf Friedl

Trpek občutek smo imeli, ko smo zvedeli, da ga ni več. Tudi verjeti je težko takim besedam, ko je bil še vendar jak in za njegova leta je slovo za vedno le prezaglo.

Rojen je bil l. 1885. pri Sv. Barbari v Hal. Po dovršeni maturi l. 1906. na mariborskem učiteljsku je služboval v Selah pri Sv. Vidu niže Ptuja, pri Sv. Marijeti pri Ptuj, pri Sv. Mariji v Puščavi. V svetovni vojni je bil na južni fronti, kjer so ga ujeli Italijani. Kdor je izkusil bridkosti ujetništva, bo umel, da je prinesel pokojni s seboj kali boleznin na poslednje službeno mesto v Svetinjah, kjer je nastopil službo l. 1920. Tu si je nabavil prvovrsten radio, s katerim je imel tako nepopisno veselje, da je predsedel pri aparatu ves svoj prosti čas in ga s ponosom razkazoval vsakemu obiskovalcu.

V torek, dne 21. avgusta je moral iskati v mariborski bolnišnici zdravniške pomoči, v nedeljo 26. je tam izdihnil.

Moral je iti on, katerega mehka duša ni mogla skriviti krila najmanjšemu metulju in je zahtevala, da se ohrani življenje vsem živim bitjem, da se veselo narave, da uživajo svobodo. Zahrbtne misli so mu bile tuje, imel je dobro voljo. Tudi on je bil smrtnik, kot vsi tisti, ki so mu kaj očitali.

Pustil je v največji tugi soprogo Anico, kako ga bo mogla pozabiti preizkušena draga mamica in edini še ostali brat!

Njegov pogreb 30. avg. je bil jasna slika narodove naklonjenosti in hvalečnosti, milo je bilo slovo nedolžne dece od svojega vzgojitelja. Sprejmi, dragi Adolf, zadnje pozdrave, saj ne morejo ostati zaprti v nas!

## S podeželskega odra

(Ob uprizoritvi Franja Brenka drame »Simfonija v skrahiranem molu« na Prevaljah in v Slovenjgradcu.)

Prav je, če naše stanovsko glasilo pozorno spremlja dela in razvoj najmlajših v naših stanovskih vrstah. Zato ne smemo molče mimo dramatičnih prvencev Franja Brenka, ki čisto gotovo pričajo o močnem talentu in hotenju ter zaslužijo, da se resna kritika z njimi bavi.

Kljub lepemu uspehu, ki ga je dosegla uprizoritev Brenkovih »Koroških tihotapevc« pred nekaj tedni na Fari pri Prevaljah, smo vendar šli z neko skepsko k predstavi zgornje drame. Čudni naslov je vzbujal vsakojake pomisleke in dvome. V resnici je delo po svoji idejni zasnovi in po tehničnih zahtevah pretežno za podeželske odre. Vendar je veliki veri in močni volji avtorjevi uspelo, da je napravila igra močen dojem na vse gledalce (tudi na tiste, ki globljeja smisla drame niso razumeli), in to zaradi odrske učinkovitosti dela in izredno spretno režije. Čudil sem se, kaj je napravil avtor iz skromnih podeželskih diletantov. Postavil nam je na oder like, ki je vsak zase predstavljal dobro pogodeno tip raznih stanov in kast naše »skrahirane« družbe. Razgaliti to družbo, predočiti jo v njeni notranji moralni zlomljenosti in lažnivosti, a nakazati tudi pot iz kaosa in mlakuže v boljši svet — to je bil namen dela. Težka, pretežka naloga, ki zahteva od avtorja globoko poznanje človeka, duhovno dozorelost in samostojno gledanje na svet. Treba bi bilo Cankarjeve človečanske preprostosti in duhovne širine, Krljeve pronicavosti in ostrine duha in obeh ustvarjalne sile za oblikovanje take snovi. To